

Nummer : R23.057
Onderwerp : Vaststellen begroting 2024

Aan de raad

Inleiding

Hierbij ontvangt u de ontwerpbegroting 2024 en de bijbehorende meerjarenraming 2025 tot en met 2027 met toelichting. De begroting is de beleidsmatige en financiële vertaling van de lijnen die zijn uitgezet vanaf de perspectiefnota 2023.

Het is een begroting met een robuust perspectief voor de jaren tot en met 2025. Echter ontstaan er vanaf 2026 onzekere tijden. Vanaf het jaar 2026 is immers nog niet duidelijk welke inkomsten de gemeente van het Rijk krijgt vanwege het terugkeren van de opschalingskorting en een nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds. Dit heeft als gevolg dat de ontwerp-begroting tekorten laat zien in de jaren 2026 en 2027.

De gemeente is verantwoordelijk voor het sociale domein in onze gemeente. Het kader hiervoor is vastgelegd in wetgeving: Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet. Binnen dit wettelijke kader geven wij als gemeente zelf vorm aan het sociaal domein. Dit heeft uw raad vastgelegd in gemeentelijke regelgeving.

Wij hebben in deze begroting, in de lijn met deze regelgevingen, meer aandacht geschonken aan het sociaal domein. Wij vertrouwen erop daarmee voldoende uitvoering te hebben gegeven aan de door uw raad aangenomen motie van 5 juli 2023.

De begroting is te benaderen via <https://bladel.begrotingsapp.nl/>.

Met het vaststellen van de begroting 2024 stelt u de bedragen voor 2024 vast. Met het vaststellen van de begroting 2024-2027 geeft de raad aan welke beleidseffecten de komende jaren worden nagestreefd en welke activiteiten hiervoor worden uitgevoerd. Daarnaast stelt de raad de financiële kaders vast waarbinnen het college deze activiteiten moet realiseren. Het budgetrecht binnen gemeente ligt bij de gemeenteraad. Dit is verankerd in artikel 189 van de Gemeentewet: 'Voor alle taken en activiteiten brengt de raad jaarlijks op de begroting de bedragen die hij daarvoor beschikbaar stelt, alsmede de financiële middelen die hij naar verwachting kan aanwenden'.

VNG adviseert financiële tekorten zichtbaar te maken (bijlage 23.25435 brief VNG)

Op de algemene ledenvergadering van de VNG is de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' met grote meerderheid aangenomen. Het daarin aangekondigde begrotingsadvies voor het opstellen van de gemeentelijke programma-begrotingen 2024-2027 is door de VNG als volgt uitgewerkt:

- Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting
- Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit de coalitieakkoorden en geschatte meen- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

Het is uitzonderlijk dat de VNG het advies geeft om bewust tekorten te laten zien, maar de ingreep van het kabinet in het gemeentefonds vanaf 2026 levert een uitzonderlijke financiële situatie op.

Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven we een helder signaal af aan het inmiddels demissionaire kabinet en aan de Tweede Kamer.

Gemeenten zijn immers niet in staat om een meerjarige bijdrage te leveren aan de geïnitieerde maatschappelijke opgaven, als gemeenten daar financieel niet voldoende voor gecompenseerd worden. Er moet dus nog een oplossing komen voor de bredere financiële problematiek voor het jaar 2026 en verder. Die is namelijk bijzonder ongewis.

Onze meerjarenraming, zowel voor de jaren 2024 en 2025 (meer dan structurele overschotten) als de jaren 2026 en 2027 (structurele tekorten), sluit naadloos aan op het begrotingsadvies van de VNG. Deze laatste jaren worden ook wel de 'ravijnjaren' genoemd.

Daarnaast hebben wij op 29 augustus 2023 een brief van de provincie Noord-Brabant ontvangen met de mededeling dat zij de oproep van de VNG ondersteunen om voor 2026 en latere jaren een realistische meerjarenbegroting vast te stellen. Ook als deze tekorten laat zien.

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet ziet de gemeenteraad erop toe dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan de gemeenteraad afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Met het presenteren van een tekort in de laatste twee jaren, maar een sluitende begroting voor 2024, voldoen we nog steeds aan de eisen van de Gemeentewet, zodat repressief toezicht leidend zal zijn.

Voorstel

1. de begroting 2024 vast te stellen en kennis te nemen van de meerjarenraming 2025-2027;
2. in te stemmen met de bij de programma's weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves, alsmede om de meerjarige begrotingsresultaten te verrekenen met de algemene reserve;
3. het beschikbaar stellen van de benodigde budgetten en investeringen voor realisering van de voor 2024 geplande activiteiten met een A-rubricering, zoals opgenomen in het meerjarenprogramma.

Beoogd effect

Het vaststellen van het beleids- en financieel kader voor 2024 die structureel en reëel in evenwicht is. Het doel van de ontwerp-meerjarenraming 2025 tot en met 2027 is de afweegfunctie van de raad te versterken en het geven van informatie over het financiële beleid over die jaren. U stelt deze bedragen formeel niet vast.

De ratio weerstandsvermogen c.q. algemene reserve wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïnventariseerde risico's. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald op klasse C (voldoende).

Wij vragen u de begroting 2024 vast te stellen. Daarnaast brengen wij u in positie om een inhoudelijk debat te voeren over de voortgang van de ambities en de overige beleidsdoelstellingen.

Argumenten

- 1.1 *We actualiseren het meerjarenperspectief en geven inzicht in de financiële positie van onze gemeente, zodat uw raad een actueel inzicht heeft van de financiële positie. De digitale begroting is te benaderen via het internet.*

In de begroting hebben wij de beleidsdoelen voor 2024 opgenomen. Het coalitieakkoord "*Met vertrouwen uitdagingen aangaan!*", vastgesteld in de raadsvergadering van 12 mei 2023, is de leidraad bij de vormgeving en de uitvoering van het beleid van de gemeente Bladel.

De financiële middelen worden in de begroting verdeeld over de diverse programma's, overhead en de algemene dekkingsmiddelen. Uw raad is in de gelegenheid om een integrale afweging te maken omtrent prioriteiten en de budgettaire consequenties.

1.2 Met de vaststelling van de begroting wordt de raad gevraagd in te stemmen met de weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Het vormen van en beschikken over reserves is de bevoegdheid van de raad. Mutaties in reserves die niet zijn geraamd of waarover de raad in het betreffende begrotingsjaar niet alsnog een besluit heeft genomen zijn onrechtmatig.

We stellen voor om in te stemmen met de bij de betreffende programma's weergegeven toevoegingen en onttrekkingen aan reserves, alsmede om de meerjarige begrotingsresultaten volgens de bestendige gedragslijn te verrekenen met de algemene reserve.

1.3 Het is een bevoegdheid van de raad investeringskredieten (uit het meerjarenprogramma) beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van beleid in het komende begrotingsjaar.

In de 'Financiële verordening gemeente Bladel 2023' is geregeld dat nieuwe investeringen, waarvoor reeds politieke kaderstelling aanwezig is op basis van door de raad vastgestelde beheerplannen, beleidsnotities en/of besluiten en (uitbreidings)investeringen gericht op interne bedrijfsvoering en ramingen van geringe omvang, bij de vaststelling van de begroting geautoriseerd worden.

Op basis van deze criteria hebben wij de noodzakelijke en gewenste investeringen en budgetten voor 2024 voorzien van een A- of B-rubricering. De zgn. A-investeringen/budgetten, zoals opgenomen in het meerjarenprogramma, voldoen aan de hiervoor geformuleerde criteria. Reden waarom wij uw raad voorstellen om de uitvoering van deze investeringen en budgetten, na vaststelling van de begroting 2024 door uw raad, op te dragen aan ons college. In dit verband wordt bedoeld, dat uw raad bij de vaststelling tevens daarvoor formeel de noodzakelijke kredieten/budgetten voor planjaar 2024 beschikbaar stelt. Tevens wordt hiermede een doelmatigere en slagvaardigere werkwijze voor de organisatie bewerkstelligd.

Voor de uitvoering van de zgn. B-investeringen zal daarentegen nog steeds afzonderlijke besluitvorming door uw raad plaats vinden.

Kanttekeningen

1.1 In de begroting worden risico's genoemd die het begrotingsresultaat in de toekomst kunnen beïnvloeden.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de belangrijkste risico's en onzekerheden genoemd die nog niet financieel vertaald zijn in de begroting. Deze risico's en onzekerheden kunnen het begrotingsresultaat in de toekomst nog beïnvloeden.

1.2 De septembercirculaire 2023 is nog niet in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 verwerkt.

Traditioneel is op Prinsjesdag (19 september 2023) de septembercirculaire 2023 over het gemeentefonds verschenen. De financiële gevolgen van de circulaire konden niet meer in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 verwerkt worden. Zoals gebruikelijk wordt de raad hier zo spoedig mogelijk over geïnformeerd zodat de financiële effecten betrokken kunnen worden bij de behandeling van de begroting 2024. Wij doen dat door middel van een raadsvoorstel met een daarbij behorend voorstel tot de wijziging van de begroting.

Wij zullen t.z.t. de 1^e begrotingswijziging 2024 nog in overeenstemming brengen met de financiële gevolgen van de septembercirculaire 2023.

1.3 Een volgend kabinet gaat besluiten over een andere bekostigingssystematiek vanaf 2027.

In het coalitieakkoord is aangekondigd dat het Rijk vanaf 2026 overstapt op een andere financieringssysteem. Inmiddels is dit bijgesteld naar een nieuwe systematiek vanaf 2027. Het Rijk heeft besloten dat het gemeentefonds vanaf 2026 niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd wordt. Daarmee vervalt de koppeling aan de rijksuitgaven en wordt het accres alleen nog aangepast als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. Het accres is de jaarlijkse toe- en afname van de algemene uitkering die voortvloeit uit de koppeling met de rijksuitgaven. Vanaf 2026 is het accres vastgezet op een vast bedrag. Dit leidt tot een forse terugval van het accres voor de jaren vanaf 2026. Betrokken partijen (o.a. gemeenten, VNG, IPO) dringen aan op een structurele vergoeding van het gemeentefonds ná 2025. In de septembercirculaire 2022 is door het kabinet eenmalig € 1 miljard extra beschikbaar gesteld in 2026. In de meicirculaire is dit bedrag structureel beschikbaar gesteld vanaf 2027. Ondanks deze extra middelen is er nog steeds een forse terugval van de algemene uitkering in 2026 ten opzichte van 2025. Er is dus - zeker voor de korte termijn - nog veel onzekerheid over de financiering van gemeenten vanaf 2026. Zeker nu de Tweede Kamer de "Financiën decentrale overheden" controversieel verklaart. Een oplossing voor "het ravijn" zal er daarom voorlopig niet komen.

1.4 Een volgend kabinet besluit over het wel of niet handhaven van de opschalingskorting vanaf 2026

De opschalingskorting van het gemeentefonds keert voorlopig vanaf 2026 weer volledig terug. Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een oplopende korting op het gemeentefonds (opschalingskorting). Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling naar 100.000+ gemeenten kosten zouden besparen. Nu was het beoogde efficiencyvoordeel al dubieus, maar dat verviel helemaal toen de beleidswijziging 'opschalen van alle gemeenten naar 100.000+ gemeenten' nooit is gerealiseerd en van tafel is gegaan. Echter bleef de opschalingskorting gehandhaafd. Daarom heeft het huidige (inmiddels demissionaire) kabinet besloten om de oploop van de opschalingskorting te schrappen tot en met 2025, wat leidt tot een hogere algemene uitkering voor de jaren 2023 tot en met 2025. Een volgend kabinet besluit over de opschalingskorting vanaf 2026 en verder. Het is dus nog onzeker of de opschalingskorting vanaf 2026 gedeeltelijk of volledig terugkeert.

Voor de gemeente Bladel is dit een korting van circa € 700.000,- in 2025 welke in 2026 weer volledig terugkeert.

1.5 Een volgend kabinet besluit ook over de eventuele verruiming van het gemeentelijke belastinggebied vanaf 2026 (of 2027)

Nederlandse gemeenten zijn financieel sterk afhankelijk van het Rijk. Hierdoor is de financiële autonomie van gemeenten beperkt. Het rapport 'herziening gemeentelijk belastinggebied' (onderdeel van het rapport 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel') beschrijft dat dit kan worden verbeterd door een belastingschuif van 4 tot 6 miljard euro van het Rijk naar gemeenten (belastingverlaging aan Rijkszijde en een navenante verhoging van de gemeentelijke belastingen). Deze 'schuif' kan ook als ombuiging worden vormgegeven door de belastinginkomsten aan Rijkszijde niet te verlagen. In dit geval wordt het belastinggebied met 6 miljard euro verruimd en het gemeentefonds met hetzelfde bedrag verlaagd. Voor de burger betekent dit een lastenverzwaring.

Verhoging van de opbrengsten van het gemeentelijk belastinggebied kan ook door middel van het introduceren van nieuwe belastingen en/of het verhogen van bestaande belastingen (bron: Fiscale maatregelenlijst 2023). Hierbij kan worden gedacht aan herinvoering van OZB-gebruikersdeel, een ingezetenenbelasting, introductie van een planbatenheffing en modernisering van bestaande belastingen zoals de toeristenbelasting (wordt nachtverblijfbelasting) of herziening van de huidige vrijstellingen in de OZB.

Een verhoging van de opbrengsten door middel van een verruiming van het belastinggebied vraagt om een wetwijziging. De looptijd van het wetgevingstraject in combinatie met de implementatie van de nieuwe belastingsoort(en) bij gemeenten is naar verwachting 3 jaar.

1.6 De begroting moet vóór 15 november 2023 vastgesteld zijn.

Als de begroting 2024 niet voor 15 november 2023 wordt vastgesteld, stelt de provincie het regime van preventief toezicht in.

Financiën

Bij de samenstelling van de begroting is een onderscheid aangebracht in bestaand beleid en het nieuwe beleid in de vorm van het meerjarenprogramma 2023-2027. De bedoeling hiervan is om ruwweg een verdeling aan te geven tussen het bestaande en de onderdelen van het nieuwe beleid. Daarnaast worden de mutaties van de reserves afzonderlijk weergegeven.

In onderstaand overzicht presenteren we het meerjarenperspectief.

(bedragen x € 1.000,-)		2023	2024	2025	2026	2027
structureel:						
ruimte aanvaard beleid	v	1.152	v 1.447	v 1.769	n -497	n -677
ruimte reserves	v	659	v 647	v 967	v 1.151	v 1.171
structurele ruimte bestaand beleid	v	1.811	v 2.094	v 2.736	v 654	v 494
ruimte meerjarenprogramma 2023-2027	v	412	n -427	n -1.267	n -928	n -1.115
structurele begrotingsruimte	a	v 2.223	v 1.667	v 1.469	n -274	n -621
incidenteel:						
ruimte aanvaard beleid	n	-1.462	n -907	v 447	v 1.042	n -181
ruimte reserves	v	1.268	v 723	n -596	n -966	v 296
incidentele ruimte bestaand beleid	n	-194	n -184	n -149	v 76	v 115
ruimte meerjarenprogramma 2023-2027	n	-194	n -184	n -149	v 76	v 115
incidentele begrotingsruimte	b	n -194	n -184	n -149	v 76	v 115
totaal begrotingsresultaat	a+b	v 2.029	v 1.483	v 1.320	n -198	n -506
mutaties ten laste/gunste van de algemene reserve		n -2.029	n -1.483	n -1.320	v 198	v 506
totaal na mutaties reserves						

(- = nadeel en + = voordeel)

De begroting 2024 sluit met een structureel overschot van € 1.667.000,- en een incidenteel tekort van € 184.000,-. Het positief begrotingsresultaat 2024 bedraagt pro saldo dan € 1.483.000,-. Voor het jaar 2025 is het perspectief ook nog solide, maar dit perspectief verandert vanaf 2026. In meerjarig perspectief gezien is er een structureel tekort van € 621.000,-. Dit wordt met name veroorzaakt door een forse terugval van inkomsten vanuit de algemene uitkering. Er heerst onzekerheid door een nieuwe financieringssysteem van het gemeentefonds en het terugkeren van de opschalingskorting.

Het meerjarenperspectief is op dit moment dus nog heel onzeker. Dit is echter een landelijke trend en de jaren 2026 en 2027 worden in de media, vanwege het financiële kantelpunt, ook wel de 'ravijnjaren' genoemd. Vanaf 2026 zijn de taken die gemeenten moeten uitvoeren en de middelen die ze ervoor krijgen niet in balans. Afhankelijk van de keuzes van het Rijk zal dit meerjarenperspectief dus nog kunnen verbeteren. Onder deze omstandigheden en onzekerheid adviseert de VNG om voor 2026 en latere jaren een realistische meerjarenraming vast te stellen, ook als deze tekorten laat zien. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien geven de gemeenten een helder signaal af aan het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer: de gemeentelijke financiën zijn momenteel onvoldoende voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

De meerjarige begrotingsresultaten worden vooralsnog verrekend met de algemene reserve.

We beschikken ook over een solide vermogenspositie. Ons weerstandratio ligt ver boven het vastgestelde minimum. Er zijn voldoende buffers voorhanden om de risico's, als deze zich voordoen en andere onvoorziene tegenvallers, op te kunnen vangen.

Naar ons oordeel is de begroting structureel en reëel in evenwicht. Wij gaan er daarom vanuit dat het repressief toezicht voor Bladel ook in 2024 van toepassing blijft.

Communicatie

De begroting wordt op de website van de gemeente geplaatst en is voor iedereen toegankelijk. Met een speciale pagina in de PC55, wordt middels een infographic aandacht besteed aan deze nieuwe begroting. De begroting is ook te benaderen via het internet (begrotingsapp).

Uitvoering

Het college zal, samen met de haar ondersteunende organisatie, na vaststelling van de begroting uitvoering geven aan de activiteiten zoals opgenomen in de begroting 2024 binnen de vastgestelde (financiële) kaders.

Over de uitvoering van de begroting wordt uw raad geïnformeerd via tussentijdse rapportages (perspectiefnota en najaarsnota) en achteraf via de jaarstukken. Op basis van al deze informatie kan uw raad bijsturen over de volle breedte van het gemeentelijke beleid. Tussentijdse voorstellen voor wijziging van de begroting worden aan u voorgelegd. Aldus zijn uitvoering en evaluatie van de begroting geborgd.

Net als voor de begroting 2023 willen we ook voor de begroting 2024 een infographic opstellen: 'Begroting 2024 in één oogopslag'. In deze infographic worden enkele kengetallen gepresenteerd, maar ook zichtbaar gemaakt waar het geld vandaan komt en waaraan het wordt besteed. Ook worden de bestedingen uitgedrukt in een bedrag per inwoner. De infographic wordt in PC55 gepubliceerd.

De planning voor deze P&C-documenten is als volgt:

Begroting 2024	Vaststellen raad	8 november 2023
Najaarsnota 2023	Vaststellen raad	21 december 2023
Jaarstukken 2023	Vaststellen raad	27 juni 2024
Perspectiefnota 2024	Vaststellen raad	27 juni 2024
Najaarsnota 2024	Vaststellen raad	19 december 2024

Conform artikel 191, lid 2 dient de begroting in ieder geval vóór 15 november van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan Gedeputeerde Staten ter beoordeling toegestuurd te worden.

Aan het CBS worden de financiële gegevens via de Informatie voor Derden (Iv3)-aangifte verstrekt.

Bladel, 26 september 2023

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

01. Ontwerp-raadsbesluit (23.23148)
02. Ontwerpbegroting 2024 bijlage (23.24496)
03. VNG begrotingsadvies (23.25435)